

C246 – LEE37

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2005-2006

11 mei 2006

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR LEEFMILIEU EN NATUUR, LANDBOUW, VISSERIJ EN
PLATTELANDSBELEID EN RUIMTELIJKE ORDENING EN ONROEREND ERFGOED

INHOUD

Interpellatie van mevrouw Vera Dua tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over het ruimtelijk beleid inzake grote handelsvestigingen en de gevolgen van de zogenaamde IKEA-wet van 1 maart 2005	1
Vraag om uitleg van de heer Pieter Huybrechts tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de bescherming van maritiem erfgoed in de Noordzee	9
Vraag om uitleg van de heer Stefaan Sintobin tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over het minimale engagement van de Vlaamse overheid met betrekking tot de sensibilisatie inzake oorlogserfgoed in de Westhoek en het op de lange baan schuiven van beschermende maatregelen	12

Waarnemend voorzitter: de heer Erik Matthijs

Interpellatie van mevrouw Vera Dua tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over het ruimtelijk beleid inzake grote handelsvestigingen en de gevolgen van de zogenaamde IKEA-wet van 1 maart 2005

De voorzitter: Mevrouw Dua heeft het woord.

Mevrouw Vera Dua: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, op 14 april 2005, toen de federale wet van 13 augustus 2004 betreffende de vergunning van handelsvestigingen was goedgekeurd, hebben we al een discussie gevoerd over de IKEA-wet. Ik herinner me dat ik toen heb gezegd dat ik mijn hart vasthoud. Dat was geen onterechte opmerking, want alles loopt blijkbaar op wieltjes. Dat heeft uiteraard gevolgen voor het Vlaamse ruimtelijk beleid.

Het beleid inzake grote handelsvestigingen is uiteraard een federale bevoegdheid, maar het heeft wel repercussies voor en effecten op het gewestelijke niveau. Ik denk dat de effecten van deze wet behoorlijk botsen met een aantal belangrijke beleidsopties van het Vlaamse regeerakkoord. Daarin staat: 'We maken een einde aan de ruimtelijke wildgroei van baanwinkels via een goede ruimtelijke clustering van deze groothandelszaken.' Er staat ook: 'We ondersteunen en versterken de buurtwinkels.' Deze twee goede beleidsintenties dreigen de dupe te worden van een slechte federale wet. Mijnheer de minister, zoals u weet, hebben wij heel wat problemen met deze wet, die niet alleen een bedreiging is voor de ruimtelijke ordening en het Vlaamse beleid, maar ook voor de kleine handelszaken en de middenstand in het algemeen.

Op 1 maart 2005 werd de nieuwe wet, die we gemakshalve de IKEA-wet mogen noemen, van kracht. Deze wet voerde een grondige hervorming in van de procedure voor de aanvraag van een socio-economische vergunning bij de vestiging van grootschalige winkels of winkelcomplexen. Dat heeft een aantal belangrijke gevolgen. Ongeacht de omvang van de winkelvestiging kan de beslissing over de socio-economische vergunning autonoom door de gemeente

worden genomen. Elke band tussen de socio-economische en de stedenbouwkundige vergunning wordt doorgeknipt. Voortaan moet geen vergunning meer worden aangevraagd voor kleine uitbreidingen en verhuizingen. Het principe van de fictieve vergunning wordt ingevoerd, zodat de vergunning automatisch wordt verleend als de gemeente binnen de wettelijke termijn geen beslissing neemt.

Mijnheer de minister, vorig jaar heb ik al de vrees geuit dat er een inflatie zou zijn van het aantal vergunningen voor grote winkelopervlakten, ten koste van zeer veel zelfstandigen. Na een jaar is het belangrijk dat we eens kijken naar de situatie op het terrein en nagaan of mijn vrees gegrond was.

Ik heb niet veel onderzoekswerk moeten doen, want Unizo heeft een prachtige brochure uitgegeven. Unizo heeft zeer uitgebreid de impact van de nieuwe wet onderzocht en alles op een rijtje gezet. Op basis van de evaluatie van de cijfers en de werking van het Nationaal Sociaal-Economisch Comité voor Distributie (NSECD) worden een aantal conclusies getrokken.

Volgens Unizo wordt de trend van schaalvergroting verder versterkt door de nieuwe wet. Er worden meer grootschalige winkels vergund dan ooit tevoren. De invoering van de wet gaat kennelijk gepaard met een soepeler vergunningenbeleid. Het percentage goedgekeurde dossiers is sterk verhoogd sinds de nieuwe wet van kracht is en er wordt meer verkoopsoppervlakte vergund dan de vorige jaren. In totaal werden al 12 nieuwe grote handelscomplexen vergund. Dan gaat het over shoppingcentra, hypermarkten enzovoort, met een totale oppervlakte van meer dan 15.000 vierkante meter.

Een andere conclusie is dat de ontwikkeling van winkels en winkelcomplexen in de periferie van steden en gemeenten zich sterk doorzet en de ontwikkeling van de bestaande handelskernen bedreigt. Dat staat haaks op elke vorm van kernversterkend beleid. De gemeenten zijn in de praktijk onvoldoende gewapend om de IKEA-wet op een adequate manier uit te voeren. Er is een gebrek aan informatie en de gemeenten hebben slechts beperkte middelen. Unizo stelt

dat één op vier gemeenten niet bij machte is om de IKEA-wet op een ernstige manier toe te passen.

Nog volgens Unizo is de draagkracht van de gemeente vaak veel beperkter dan de draagwijdte van een nieuwe handelsvestiging. De impact van een vergunning die door de gemeente wordt verleend, overstijgt dus het belang en de grenzen van de gemeente. Daardoor neemt de druk op de handelskernen in grotere steden en gemeenten enorm toe, zonder dat de gemeente die de vergunning verleent zich daar bewust van is of ervan wakker ligt. Opvallend is ook het grote aantal aanvragen en vergunningen voor hard discounters.

Mijnheer de minister, vandaag heb ik toevallig ook een persmededeling van de minister-president gezien. De mededeling gaat niet over dit onderwerp, maar er staat wel in dat de minister-president een projectoproep voor buurtwinkels lanceert. Hij wil dat er meer buurtwinkels komen, want op zes jaar tijd is 30 procent van de winkels verdwenen. Ik zeg niet dat er een rechtstreeks verband is, maar als een beleid wordt gevoerd waarbij twee beleidsdoelstellingen tegengesteld zijn, komt men uiteraard in de problemen. Bovendien is het meestal de meest harde beleidslijn die wint. Ik heb de indruk dat de buurtwinkels het moeten afleggen tegen de almacht van de grote vestigingen en de grote financiële machten.

Mijnheer de minister, bevestigt u, op basis van uw gegevens en de kennis van de administratie, de cijfers van de Unizo-studiedienst? Het gaat dan over het aantal aanvragen en vergunningen voor winkels van meer dan 400 vierkante meter, het soort dossiers, de netto-oppervlakte van de winkels, de nieuwe inplantingen, de vergunde oppervlakte en het aantal dossiers en de vergunde oppervlakte voor hard discounters.

Als de beweringen van Unizo juist zijn, hebben we een probleem. Als de cijfers niet kloppen, kunnen we de discussie heropenen, maar als ik de stellingen van Unizo lees, denk ik dat we een groot probleem hebben.

Mijnheer de minister, op welke wijze wordt bij de beoordeling van een aanvraag voor een socio-economische vergunning de ruimtelijke ligging van de handelsvestigingen geëvalueerd? Ik hoop dat dat nog een kleine rol speelt. Wordt volgens u op een adequate wijze gecontroleerd of een aanvraag planologisch aanvaardbaar is? Was er hierover overleg met

de bevoegde federale minister? Wat zijn hiervan de resultaten?

Unizo heeft voorgesteld om een distributie-index tot op het niveau van de gemeente vast te leggen, zodat we objectieve criteria hebben voor een beoordeling. Daarnaast stelt Unizo een Retail Scan voor. Dat beeld van de detailhandel kan worden gebruikt als criterium bij de vergunningsaanvraag. Met de scan worden kernwinkelgebieden aangeduid waarbinnen nieuwe winkelinplantingen een kernversterkend karakter hebben. Zo probeert men de manier waarop de vergunningen worden toegekend te objectiveren.

De IKEA-wet maakt het mogelijk dat de naburige gemeenten gehoord worden bij aanvragen voor winkelvestigingen van meer dan 2000 vierkante meter. Unizo pleit voor de mogelijkheid dat naburige gemeenten bij het Nationaal Sociaal-Economisch Comité voor de Distributie in beroep kunnen gaan tegen een beslissing van een andere gemeente. Mijnheer de minister, steunt u dat idee? Neemt u initiatieven om hierover overleg te plegen met uw federale collega?

Op welke manier worden de gevallen opgevolgd waarin de gemeenten met hun beslissing over een aanvraag afwijken van het advies van het NSECD? Zijn deze afwijkingen voldoende gemotiveerd? Wordt die motivering of het gebrek daaraan in rekening gebracht bij het beoordelen van de stedenbouwkundige vergunning? Hoe evalueert u de inbreng van de door de Vlaamse Regering voorgedragen leden van het NSECD?

Deze interpellatie vloeit voort uit een zeer grote bezorgdheid over wat er gebeurt. Het aantal vergunningen stijgt pijlsnel. Het gaat de verkeerde kant op, zeker indien we willen dat de lokale winkels en de lokale distributie nog blijven bestaan. Die worden immers volledig verdrongen. Ik kan me niet voorstellen dat u zich daar als rechtgeaarde liberaal geen zorgen over maakt.

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Mevrouw Dua, we hebben deze problematiek al uitvoerig besproken naar aanleiding van uw interpellatie van 14 april 2005. Ik heb toen heel duidelijk gezegd dat het de ambitie was, is en blijft van de Vlaamse Regering om uiteindelijk te komen tot de overheveling van de sociaal-economi-

sche vergunningsbevoegdheid naar de gewesten. Het probleem is natuurlijk dat we in dit land niet alleen zijn en dat er getouwtrek met de federale regering blijft bestaan in verband met de regionalisering van die bevoegdheid. Ik denk echter dat een regionalisering de enige zinvolle benadering is in het licht van de bestuurlijke vereenvoudiging en van een eenduidige, transparante en objectievere besluitvorming.

Ondertussen werken we in Vlaanderen aan de stroomlijning van de procedures in verband met de stedenbouwkundige vergunningen en de milieuvergunningen. In dit geval ligt de bevoegdheid echter bij de federale overheid en ik vrees dat we zullen moeten wachten tot het voorjaar van 2007 om te weten of er een volgende staatsvormingsronde komt. Indien dat het geval is, zullen we weten of deze kwestie daarin ook aan bod kan komen.

Ik antwoord nu in mijn hoedanigheid van Vlaams minister van Ruimtelijke Ordening. Ik heb geen federale bevoegdheid over de regelgeving in dit verband en de implementatie ervan. Ik ben ook niet bevoegd voor het economisch beleid in Vlaanderen. Als rechtgeaarde liberaal en als zoon van een zelfstandige heb ik natuurlijk ook een eigen visie op deze kwestie.

We kennen nu een samenleving die wordt gedomineerd door tweeverdieners. Dat heeft een impact op het mechanisme van vraag en aanbod. Het debat daarover laaide weer hevig op naar aanleiding van de koopzondagen. Dat is echter voer voor een andere commissie.

In verband met de sociaal-economische vergunningen en de stedenbouwkundige vergunningen gelden twee verschillende regelingen zonder onmiddellijk verband. Dat wil dus ook zeggen dat er geen hiërarchie is tussen beide regelgevingen. Indien de sociaal-economische vergunningen een Vlaamse aangelegenheid zouden worden, zouden we een hiërarchie kunnen inbouwen. Dat is tot nader order echter niet het geval. Het Vlaamse Gewest is wel autonoom bevoegd voor de stedenbouwkundige vergunningen en is dus volledig verantwoordelijk voor het al dan niet verlenen van dergelijke vergunningen. Bij de beoordeling van een sociaal-economische vergunning wordt uiteraard ook de ruimtelijke ligging van de handelsvestiging geëvalueerd. Die is trouwens enigszins determinerend.

De wet van 1975 over de handelsvestigingen bepaalde dat een negatief advies van het NSECD bindend was

voor de gemeenten. We kennen de gebruiken en de misbruiken die dat tot gevolg had. Via de nieuwe federale wetgeving is een gemeentebestuur voortaan autonoom bevoegd om een gunstige of een ongunstige beslissing over een aanvraag te nemen. In veel gevallen gaat het uiteraard over steden.

Het NSECD verstrekt in de nieuwe regelgeving geen bindende adviezen meer. Het geeft gewoon advies. Die trend is ook vast te stellen in verband met andere regelgeving. Uiteindelijk moet de gemeente beslissen. Indien de gemeente afwijkt van het advies, moet dat gemotiveerd gebeuren. Door ongemotiveerd af te wijken van het advies, stelt een gemeente zich natuurlijk kwetsbaar op in het licht van mogelijke schadeclaims en klachten bij de Raad van State.

De tendens van verzelfstandiging en bewustmaking van de gemeentebesturen past in een algemeen subsidiariteitsdebat. Er worden steeds meer bevoegdheden toegewezen aan de gemeentelijke overheid. We proberen tot een meer gedecentraliseerde besluitvorming te komen. We pleiten voor een decentrale besluitvorming, zeker voor de regelgeving in verband met Ruimtelijke Ordening, maar die moet wel worden gekoppeld aan een kwaliteitscontrole die wordt verzorgd door de provinciale eenheden van Ruimtelijke Ordening.

Ik ben dus een voorstander van het uitvoeren van het decreet van 18 mei 1999 met betrekking tot de ontvoogding van de gemeentebesturen in verband met de vergunningsplicht. We moeten daar vanzelfsprekend toezicht op houden, maar u weet dat we daarover op 4 mei 2005 naar aanleiding van een interpellatie van de heer Martens een tamelijk uitvoerig debat hebben gevoerd.

Op dit ogenblik wordt 80 percent van de stedenbouwkundige vergunningen voor eengezinswoningen afgeleverd door de gemeentebesturen. U weet dat we de kwaliteitscontrole uitoefenen via de schorsingsbevoegdheid. De stedenbouwkundige ambtenaren van de buitendiensten kunnen een schorsing instellen en ik moet die bekrachtigen. Op dit ogenblik wordt 1,5 percent van de vergunningen geschorst. Er zijn nu meer dan 240 stedenbouwkundige ambtenaren erkend in Vlaanderen. Er wordt dus goed werk geleverd.

Ik zie geen enkele reden waarom dit alles niet eveneens zou kunnen gelden in verband met het sociaal-economisch vergunningsbeleid. Er moeten dan wel

harde randvoorwaarden worden gecreëerd in verband met het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan, het planregister, het vergunningsregister, het register van onbebouwde percelen en de stedenbouwkundige ambtenaren. Indien dat het geval is, is het evident dat u mij niet zult horen zeggen dat ik het betreuer dat gemeenten een verantwoordelijkheid hebben in verband met de sociaal-economische vergunningen. Indien we een en ander zelf zouden kunnen organiseren, zou de band tussen sociaal-economische vergunningen, stedenbouwkundige vergunningen en milieuvergunningen via betere decreetgeving kunnen worden gecreëerd.

Voor onze lokale besturen is het vanuit democratisch standpunt belangrijk dat ze bij het nemen van beslissingen oog hebben voor een duurzaam ruimtegebruik. Ik denk dat alle gemeenten die zichzelf serieus nemen, sinds enkele jaren regelmatig debatten voeren over de ruimtelijke ordening of minstens vragen van de oppositie in dit verband krijgen. Gemeenten moeten ook oog hebben voor een consequent mobiliteitsbeleid waarbij bijzondere aandacht wordt besteed aan de verkeersveiligheid en de verkeersafwikkeling.

Voor zover ik er zicht op heb, moet ik vaststellen dat heel wat gemeenten degelijk werk leveren in verband met het sociaal-economisch vergunningsbeleid. In het Unizo-rapport van 25 april 2006 staat te lezen dat meer dan 100 gemeenten het door Unizo opgestelde distributieprotocol effectief hebben ondertekend. Het rapport gaat uit van de engagementen die de gemeenten hierdoor zijn aangegaan. De betrokken gemeenten engageren zich om een kernversterkend beleid te voeren. In Wommelgem is dit niet gebeurd. Dergelijke situaties kunnen we best missen. De gemeenten engageren zich ook om bij de beoordeling van de sociaal-economische vergunningen rekening te houden met de ruimtelijke structuurplannen. Ze kunnen natuurlijk enkel rekening houden met een structuurplan indien een dergelijk plan eerst is opgesteld. Gelukkig stellen we vast dat we op dit vlak vooruitgang boeken. Zoals hier al herhaaldelijk is verklaard, monitoren we die vooruitgang uitdrukkelijk. Eens een ruimtelijk structuurplan tot stand is gekomen, biedt de ruimtelijke visie, niet het minst de visie op handel in de gemeente, een perfect toetsingskader.

Mevrouw Dua heeft daarnet gevraagd of ik de cijfers in de Unizo-studie daadwerkelijk kan bevestigen. Ik weet niet of dat mijn job is. Ik kan enkel vaststellen dat het document van de studiedienst van Unizo

afkomstig is en gebaseerd is op door het secretariaat van het Nationaal Sociaal-Economisch Comité voor Distributie verstrekte cijfergegevens. Ik ga er alvast van uit dat de cijfers correct zijn. Wie zijn wij om hierop de negenproef toe te passen? Die zou geen enkele toegevoegde waarde bieden.

De vraag is welke tendensen uit het Unizo-rapport blijken. De door Unizo vermelde cijfers vormen de basis van een aantal conclusies. Ik zal die conclusies even op een rijtje zetten. Allereerst moeten we de vergelijking tussen Vlaanderen en Wallonië maken. Op die manier kunnen we nagaan hoe de verschillende gewesten in dit land met dezelfde regelgeving omspringen.

Er is een groot verschil in aanpak tussen Wallonië en Vlaanderen. In Wallonië worden meer aanvragen dan in Vlaanderen ingediend. In Wallonië gaat het om 5,8 aanvragen en in Vlaanderen om 3,2 aanvragen per 10.000 inwoners. Bovendien wordt in Wallonië een veel grotere oppervlakte effectief vergund. In Wallonië gaat het om meer dan 250.000 vierkante meter en in Vlaanderen om 163.367 vierkante meter. Op basis van de zogenaamde distributie-index van Unizo blijkt dat in verhouding tot de bevolking in Wallonië tweemaal zoveel vierkante meter is vergund. Het gaat in Wallonië om 735 vierkante meter en in Vlaanderen om 270 vierkante meter per 10.000 inwoners. Het sociaal-economisch vergunningsbeleid is soepeler in Wallonië dan in Vlaanderen. Het aandeel van de gunstige beslissingen bedraagt in Wallonië 81 percent en in Vlaanderen 74 percent. In Wallonië worden aanzienlijk meer nieuwe grote handelscomplexen ingeplant. Het gaat om 22 complexen in Wallonië en om 12 complexen in Vlaanderen. Uit de cijfers blijkt dat Vlaanderen veeleer voorzichtig met de regelgeving omspringt. Het is natuurlijk mogelijk dat dit niet aan de diepste verlangens van de vraagsteller beantwoordt. (*Opmerkingen van mevrouw Vera Dua*)

Het gaat hier om een vergelijking van de manier waarop de wetgeving op twee plaatsen wordt toegepast. Uit de cijfers blijkt dat Vlaanderen zich zowat steeds op de helft van het Waalse niveau bevindt. Dit geldt ook als we de vergelijking per 10.000 inwoners maken. Dit bewijst de facto dat de Vlaamse overheid een veel voorzichtiger beleid voert.

Indien we louter de cijfers met betrekking tot Vlaanderen in ogenschouw nemen, vallen een aantal zaken op. Ik som de belangrijkste feiten even op.

Er zijn in de loop van 2005 meer aanvragen ingediend dan in de loop van 2004. Wie verder kijkt, zal evenwel merken dat in 2004 meer aanvragen zijn ingediend dan in 2003. Er worden, met andere woorden, elk jaar meer aanvragen voor grotere vestigingen ingediend. Dit duidt op een sociaal-economische wijziging in het distributielandschap. Men kan dit betreuren of goedkeuren. Ik geloof alvast niet dat een sociaal-economische evolutie door middel van de regelgeving inzake de ruimtelijke ordening moet worden gestuurd. Een dergelijke sturing moet al dan niet vanuit andere beleidsdomeinen vertrekken.

Het overgrote deel van de dossiers betreft de uitbreiding of de wijziging van een bestaande vestiging. Dit noopt ons tot enige relativering.

Wat de nieuwe vergunningen in Vlaanderen betreft, is 37 percent in de zogenaamde periferie, 9 percent in de kernen en 54 percent in een zogenaamd neutraal gebied gelegen. Ik neem aan dat vooral de 37 percent in de periferie onze bekommernis moet zijn.

Er is in Vlaanderen geen groot verschil tussen het aantal door het NSECD gunstig geadviseerde dossiers en het aantal door de gemeenten toegekende vergunningen. Dit lijkt vrij goed overeen te komen. Dit is uiteraard een goed teken.

Volgens de studie is een kwart van de Vlaamse gemeenten niet bij machte om de IKEA-wet op een ernstige manier uit te voeren. Uit de bespreking blijkt dat het onder meer gaat om gemeenten die hun beslissing niet aan het NSECD meedelen. Dit moet worden gecorrigeerd. Een aantal gemeenten zijn nog niet voldoende vertrouwd met de verplichtingen en de bepalingen van de wet. De vraagsteller heeft hier ongetwijfeld een punt. Ik weet niet of het de verantwoordelijkheid van de minister van Ruimtelijke Ordening is om voor de nodige bijsturing te zorgen.

De studie wijst er tevens op dat 10 percent van de gemeentelijke beslissingen niet wordt gemotiveerd. Dit vind ik erger dan de vorige vaststelling. Iedereen die momenteel in een gemeentebestuur zetelt, kent de motivatieplicht. Of het nu om het aanwerven van een personeelslid of om het verstrekken van een dergelijke vergunning gaat, maakt niet uit. Hoewel het verstrekken van sociaal-economische vergunningen hiërarchisch niet onder het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening ressorteert, zou ik eens, samen met de minister van Binnenlandse Aangelegenheden of met de minister van Economie, kunnen nagaan of we de

gemeenten in dit verband geen duidelijkere instructies kunnen geven. De motivatieplicht is hier alleszins van toepassing. Deze conclusie is evenwel op een niet-gequoteerde steekproef gebaseerd. Er zijn, met andere woorden, twee mogelijkheden. Het resultaat kan toevallig 10 percent zijn. Dat is een hoog percentage. Het eigenlijke percentage zou evenwel ook nog hoger kunnen liggen. De Vlaamse overheid moet op dit vlak alleszins een initiatief nemen.

Aandachtige lectuur van het rapport leert ons wat er momenteel in Vlaanderen gebeurt. Beleidsmatig moeten we evenwel de nodige nuances aanbrengen. Het handelsvestigingsbeleid is momenteel soepeler dan in het verleden. Dit is steeds de doelstelling van de wetgevende instantie geweest. De vraag is of we dit als negatief moeten beschouwen. Volgens mij is dit in de ogen van mevrouw Dua veeleer negatief, maar dat laat ik in het midden. Het feit dat meer handelsvestigingen worden vergund, kan het gevolg van een maatschappelijke trend zijn. Het kan tevens het gevolg van de nieuwe wet zijn. De nieuwe wet heeft, bij wijze van spreken, de spoorweg geopend en oefent gedurende de eerste jaren een aantrekkings-effect uit. De toekomst zal uitwijzen of deze trend zich al dan niet zal stabiliseren.

Ik stel vast dat een aantal sociaal-economische vergunningen voor perifere inplantingen zijn afgeleverd. Deze inplantingen verdienen onze aandacht. Het Vlaamse Gewest en de provinciebesturen zijn volop bezig met de afbakening van de stedelijke en kleinstedelijke gebieden en met de herstructurering van de zogenaamde kleinhandelszones. Op dit vlak bevinden we ons momenteel eigenlijk in een grijze zone. Indien het planningsbeleid volledig klaar zou zijn, zou het makkelijker zijn om te beslissen of een zaak al dan niet op een bepaalde plaats kan worden ingeplant. Voor een aantal gebieden in Vlaanderen zitten we nog steeds met een lacune. Ik heb in deze commissie reeds meermaals een overzicht van de planningsinitiatieven inzake de afbakening van de grote en de regionaal-stedelijke gebieden gegeven. Op basis van deze planningsprocessen moeten de ruimtelijke uitvoeringsplannen tot stand komen. We moeten uiteraard systematisch zoeken naar mogelijkheden om grootschalige handelsvestigingen op goed gelegen en ontsloten locaties te bundelen. Wat de ontsluiting betreft, kan het openbaar vervoer zeker een rol spelen.

Dit planningswerk is in overeenstemming met de opties vervat in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaan-

deren en het Vlaamse regeerakkoord, waarin specifiek staat dat 'we een einde maken aan de ruimtelijke wildgroei van baanwinkels via een goede ruimtelijke ordening'. Maar ik ben me er ten volle van bewust dat er ook hier een verschil is tussen woord en daad.

In 2002 heb ik een ondersteunende studie 'Ruimte voor grootschalige detailhandel' laten opstellen door Buck Consultants International. Naast tal van experts en administraties hebben ook de detailhandelssector en Unizo aan deze studie geparticipeerd. Deze studie heeft de problematiek geanalyseerd en de principes van het RSV verder geoptimaliseerd.

Op basis van die studie werden overlegprocessen voor de afbakening van de stedelijke gebieden gestart. Meer specifiek wordt gestreefd naar een aanbodbeleid dat voorziet in een clustering van de grootschalige handelsvestigingen, dat complementair is aan de versterking van het binnenstedelijke handelsapparaat en dat de miserie van de verspreide handelslinten in het buitengebied verder tegengaat. Bijzondere aandacht gaat naar het vermijden van nieuwe inplantingen op gewone bedrijventerreinen. We pleiten voor het gebruik van locaties met een geschikt bereikbaarheidsprofiel, het hergebruiken van oude sites en het streven naar ruimtelijke kwaliteit.

Inzake de aanpak van grootschalige handelsvestigingen hebben ook de provincies een rol te vervullen. De vijf provincies beschikken over goedgekeurde provinciale structuurplannen, waarin een beleidskader werd uitgestippeld met betrekking tot de concentratie van grootschalige handelsvestigingen. Alle concentraties zijn daardoor in kaart gebracht. Uiteraard wil dat niet zeggen dat de provincies hun planningstaken voor alle bestaande concentraties al hebben afgerond. Er wordt momenteel veel werk verricht voor het afbakenen van de kleinstedelijke gebieden en de daaraan gekoppelde zones voor handelsvestigingen. Dat proces loopt en kan na afwerking een duidelijker beoordelingskader bieden.

Uit de Unizo-studie meen ik te moeten concluderen dat – zoals dat eveneens het geval is op het vlak van de ruimtelijke ordening – de gemeenten vooral nood hebben aan deskundige ondersteuning bij de taken en interpretaties die uit de nieuwe wet voortvloeien. De Unizo-studie verwijst naar een zogenaamde provinciale distributieconsulent, die steden en gemeenten kan bijstaan. Ik denk veeleer aan een mogelijke ondersteuning door de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), zodat de gemeenten van

elkaar kunnen leren. Met informatiesessies proberen we gemeenten samen te brengen en moeilijke vergunningen te bespreken, zodat ze van elkaar kunnen leren.

Minister Moerman subsidieert de uitbouw van een expertisecentrum inzake detailhandelbeleid. Op termijn moet dat centrum ook ondersteuning kunnen geven aan de gemeenten. Als het expertisecentrum op kruissnelheid is en samenwerkt met de VVSG, kan dat de normale gateway zijn voor gemeenten die met dit soort aanvragen worden geconfronteerd.

Mevrouw Dua, de evaluatie van de ruimtelijke ligging van de handelsvestigingen wordt nader omschreven in het koninklijk besluit van 22 februari 2005 ter verduidelijking van de criteria waarmee rekening moet worden gehouden bij het onderzoek van ontwerpen van een handelsvestiging en de samenstelling van het socio-economisch dossier. Hierbij moeten een aantal elementen in overweging worden genomen: de inpassing van de handelsvestiging in de plaatselijke ontwikkelingsprojecten en het effect van de inplanting inzake duurzame mobiliteit, meer bepaald het gebruik van de ruimte en de verkeersveiligheid.

Omdat het om een uitsluitend federale materie gaat, wordt de ruimtelijke ligging vooral vanuit een economische invalshoek bekeken en dus minder vanuit het loutere territorialiteitsbeginsel. Indien u daar meer over wenst te vernemen, kan ik verwijzen naar het advies van de Raad van State over de wet op de handelsvestigingen en de interpretatie van de criteria. Mijnheer de voorzitter, ik zal een kopie van het advies aan het commissiesecretariaat bezorgen.

De gemeenten en het Nationaal Sociaal-Economisch Comité voor de Distributie kunnen uiteraard naar de planologische context verwijzen, maar ze kunnen hun beslissing niet louter daarop baseren. Een en ander heeft uiteraard te maken met de bevoegdheidsverdeling

In haar studie lanceert Unizo twee instrumenten. De distributie-index geeft het aantal vergunde vierkante meter aan per 10.000 inwoners. Aan de hand daarvan kan worden nagegaan waar de schaalvergroting relatief bekeken het sterkst is. Hier past Unizo een zeer strakke economische visie toe. Dat heeft weinig te maken met ruimtelijke ordening, maar alles met economische draagkracht en koopkracht. De koopkracht in Kapellen ligt iets hoger dan in Borgerhout, dus dat is ook te zien aan de handelsvestigingen.

Unizo pleit tevens voor een Retail Scan, waarin een gedetailleerde registratie en een volledige analyse uitgevoerd wordt van de bestaande detailhandel. Op basis van deze Retail Scan zou de bevoegde overheid – volgens Unizo bij voorkeur het gewest – exact moeten aangeven op welke plaatsen nieuwe grootschalige winkelprojecten ruimtelijk gezien nog mogelijk zijn. Volgens mij staat het ene haaks op het andere, maar hier probeert men een verband te leggen tussen een economisch gegeven en mogelijke inplantingen, waarbij het ruimtelijke aspect duidelijk ondergeschikt is aan het economische.

Het lijken me ongetwijfeld nuttige instrumenten die de sector kan aanleveren. Ze moeten in ieder geval aansluiten bij een Vlaams en/of provinciaal beleid ten aanzien van kleinhandelszones, die zich – wat de uitbreiding betreft – in de toekomst vooral moeten richten op de afgebakende stedelijke gebieden.

Mevrouw Dua, u stelt voor om bij winkelvevestigingen vanaf 2000 vierkante meter een beroepsmogelijkheid in te voeren voor de aanpalende gemeenten. Als die gemeenten dat wensen, kunnen ze dat al, want ook een gemeente kan in beroep gaan bij de Raad van State. Ik vraag me wel af bij wie dan beroep moet worden ingediend en op basis van welke criteria een antwoord zal worden gegeven. Ik begrijp uw bezorgdheid en deel die voor een deel, maar het bewijst nogmaals dat de bevoegdheid naar Vlaanderen moet komen vooraleer we echt een reglementering kunnen uitwerken. We moeten nagaan of de tien Vlaamse gemeenschapssenatoren een initiatief kunnen nemen om deze bevoegdheid sneller te regionaliseren.

Mevrouw Dua, u wenst mijn houding te vernemen inzake de gemeentelijke beslissingen die afwijken van het advies van het Nationaal Sociaal-Economisch Comité voor de Distributie en wat de impact daarvan is inzake de beoordeling van de desbetreffende stedenbouwkundige vergunningsaanvragen. Ik kan enkel vaststellen dat de Unizo-studie geen gegevens bevat over die afwijkingen. Het NSECD verstrekt geen bindend advies – dat was nu eenmaal de wil van de federale wetgever – en de gemeenten kunnen dus autonoom de beslissing nemen.

Voor Vlaanderen gaat het slechts over 6 percent van de totaal aangevraagde verkoopsoppervlakte. Vanzelfsprekend is voor die 6 percent waakzaamheid vereist. Ik wil wel de oefening doen om die 6 percent nader in kaart te brengen en nagaan of we eventueel vanuit ruimtelijke ordening hebben gefaald.

Mevrouw Vera Dua: Mijnheer de minister, zegt u dat 6 percent van de oppervlakte vergund werd tegen het advies in van het Nationaal Sociaal-Economisch Comité voor de Distributie?

Minister Dirk Van Mechelen: Ja, er was een ander advies van het NSECD.

Mevrouw Dua, de Vlaamse Regering mag slechts twee van de achttien leden van het Nationaal Sociaal-Economisch Comité voor de Distributie voordragen. Vanuit de administratie Ruimtelijke Ordening is dat de heer Van Assche, afdelingshoofd in Oost-Vlaanderen en vanuit de administratie Economie is dat de heer Destrycker. Ik denk dat beide afgevaardigden binnen het comité hun werk verrichten en proberen hun adviezen te motiveren.

Ik denk dat deze lijdensweg zal blijven duren tot een aantal zaken geregionaliseerd zijn. Mevrouw Dua, ik vraag me af waar de gemeenschapssenatoren op wachten om een initiatief te nemen.

De voorzitter: Mevrouw Dua heeft het woord.

Mevrouw Vera Dua: Mijnheer de minister, ik denk dat iedereen het erover eens is dat het beter is dat deze bevoegdheid naar de gewesten gaat. De meest evidente technische zaken, waarvoor het minst politieke druk aanwezig is, blijven dikwijls het langst hangen. Het is inderdaad een goed idee om de gemeenschapssenatoren aan te porren om het probleem aan te kaarten.

Mijnheer de minister, ik vind wel dat u een zekere gelatenheid uitstraalt ten aanzien van deze materie. Dat is niet uw gewoonte, dus dat verontrust me.

Verwijzen naar Wallonië zet geen zoden aan de dijk. We leven in Vlaanderen en het gaat over de impact van Vlaanderen. Misschien is het in Wallonië nog erger, maar ik weet dat niet. De situatie in Vlaanderen is anders dan die in Wallonië, zowel op het vlak van ruimtelijke ordening als op economisch vlak. We kunnen het moeilijk als een positief feit beschouwen dat het in Wallonië nog erger is.

Mijnheer de minister, u stelt terecht dat steun aan de gemeenten nodig is. Maar in feite is dat een kritiek op de huidige regelgeving, wat aantoonde dat er een probleem is. Ik hoop dat het probleem kan worden opgelost door de gemeenten te ondersteunen, maar gemeenten moeten vergunningen geven voor grote

terreinen, waarvan iedereen weet dat de impact en de uitstraling tot buiten de gemeentegrenzen reiken. Een gemeente kijkt vooral naar het gemeentelijke belang en naar wat binnen de grenzen van de gemeente al dan niet nuttig is, en minder naar de repercussies voor de omgeving.

Minister Dirk Van Mechelen: Ik zal de vraag even omdraaien. Denkt u dat de gemeentebesturen van Wommelgem en Wijnegem het winkelcentrum vergund zouden hebben?

Mevrouw Vera Dua: Dat is een interessante vraag.

Minister Dirk Van Mechelen: Ik denk dat de gemeentebesturen geen vergunning gegeven zouden hebben, in tegenstelling tot het sociaal-economisch comité.

Mevrouw Vera Dua: Dat is juist. Het gaat over afwegingen. Dat bevestigt natuurlijk mijn redenering, maar dan in de andere richting. De gemeentebesturen zouden die vergunning niet hebben gegeven omdat ze zich een beeld kunnen vormen van de negatieve impact.

Minister Dirk Van Mechelen: De gemeenteraad zou daar verantwoording over vragen. De gemeentelijke coalitie die een dergelijke vergunning aflevert, zou de verkiezingen misschien verliezen.

Mevrouw Vera Dua: Het is dus een mes dat langs twee kanten snijdt. Misschien is ondersteuning van de gemeenten wel nodig bij dergelijke dossiers. Ze moeten immers goed weten wat ze doen en wat de mogelijke positieve en negatieve gevolgen daarvan zijn.

Ik stel me vragen bij de invalshoek van Unizo, die niet echt bezig is met ruimtelijke ordening. Dat was toch niet het geval onder de vorige voorzitter en dat zal onder de huidige voorzitter waarschijnlijk niet veranderen.

Ik vind de sociaal-economische invalshoek heel belangrijk. Ik ben de dochter van een middenstander en ik ga ervan uit dat de middenstanders de ruggraat van de economie vormen. Ze zorgen voor de zekerheid van de economie, in tegenstelling tot grote bedrijven die zich zomaar elders kunnen vestigen en daardoor vaak heel wat werknemers op straat zetten. We moeten dus een goed netwerk hebben van zelfstandigen.

Minister Dirk Van Mechelen: U mag productiebedrijven niet vergelijken met distributiebedrijven.

Mevrouw Vera Dua: Ik stel toch vast dat door de baanwinkels een hele hoop interessante winkels in de stadscentra onder zeer grote druk staan. Vroeger hadden we in Vlaanderen heel veel meubelmakers en familiebedrijven. Dat is toch enigszins veranderd door de komst van grote buitenlandse bedrijven zoals IKEA. Ik heb het daar moeilijk mee, want op die manier verdwijnt er een deel van onze rijkdom.

Minister Dirk Van Mechelen: De consument kiest natuurlijk voor het beste product aan de laagste prijs.

Mevrouw Vera Dua: Het beleid moet toch enigszins geloven in de maakbaarheid van de economie en moet sturend optreden ten aanzien van ongunstige tendensen. Ik weet heel goed dat u aan deze problematiek niet veel kunt doen, want het betreft federale wetgeving.

Zijn er al vergunningen tegengehouden omwille van redenen die te maken hebben met de ruimtelijke ordening?

Minister Dirk Van Mechelen: Ik neem aan van wel, maar ik heb daarover geen cijfers bij.

Mevrouw Vera Dua: Ik zal er een schriftelijke vraag over stellen.

Minister Dirk Van Mechelen: We zijn nu bij de laatste buitendiensten het Bredero-informaticasysteem aan het installeren. Ik denk dat ik het nog zal meemaken dat we uniforme gegevens uit heel Vlaanderen kunnen opvragen.

Mevrouw Vera Dua: Ik betreur de gelatenheid waarmee u naar het federale dossier kijkt, want uiteindelijk kunt u altijd aan de alarmbel trekken indien nodig.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Pieter Huybrechts tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de bescherming van maritiem erfgoed in de Noordzee

De voorzitter: De heer Huybrechts heeft het woord.

De heer Pieter Huybrechts: Mijnheer de minister, begin oktober 2004 werd er een samenwerkingsakkoord afgesloten tussen de federale minister voor de Noordzee Vande Lanotte en uzelf over een betere bescherming van het maritiem erfgoed in de Noordzee. In het aan Vlaanderen grenzende deel van de Noordzee bevindt zich een zeer groot aantal scheepswrakken. Het betreft wrakken van vrachtschepen, fregatten, duikboten en vissersboten. Bovendien zouden een negental wrakken van schepen van de Verenigde Oost-Indische Compagnie en een drietal wrakken van de Spaanse Armada onder het zand liggen. Een aantal hiervan heeft een grote wetenschappelijke waarde op archeologisch en economisch vlak. De wrakken vervullen bovendien ook een belangrijke recreatieve rol. Bepaalde wrakken zijn immers zeer geliefd bij sportduikers. Ook dit aspect mag niet worden vergeten bij het onderzoek naar en het beheer van het maritiem archeologisch patrimonium.

Dankzij het samenwerkingsakkoord kunnen archeologen en biologen hun werk doen en op die manier veel kennis verwerven over de geschiedenis en de biodiversiteit. Er wordt ook gehoopt dat dankzij het samenwerkingsakkoord rooftochten van illegale duikers kunnen worden tegengegaan.

Er werd afgesproken dat het Vlaamse Gewest een databank zou opstellen van het maritiem archeologisch erfgoed in de Noordzee. Voor het opstellen daarvan zal het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE) samenwerken met zo veel mogelijk actoren. Ik denk aan duikers, wetenschappelijke instellingen, musea, heemkundige kringen en dergelijke. Nadien zal de federale minister onder andere aan de hand van deze databank een aantal waardevolle wrakken ter bescherming selecteren. Tevens werd tussen beide ministers overeengekomen geen archeologisch waardevol patrimonium te vernielen zonder voorafgaandelijk wetenschappelijk onderzoek. Hopelijk kan dit voorkomen wat spijtig genoeg onlangs in Hoogstraten op de oudste archeologische site van Vlaanderen gebeurde.

Kunt u me zeggen hoever deze databank ondertussen is gevorderd? De website zou geactiveerd zijn. Is

er nog werk aan of niet? Ik denk dat er ondertussen ongeveer 270 wrakken in de databank staan. Zullen er daar nog bij komen? Werden er al scheepswrakken ter bescherming geselecteerd?

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Mijnheer de voorzitter, collega's, dit is een zeer interessante vraag. Door de voorbereiding van het antwoord heb ik heel wat bijgeleerd. Ik zal die nieuwe kennis met u trachten te delen.

Het internationaal zeerecht deelt de internationale wateren in in verschillende zones met elk een eigen rechtsstatuut. Hoe verder een bepaalde zone van een land verwijderd is, hoe minder groot het gezag van de kuststaat wordt. De concrete ligging van het onderwatererfgoed in een van deze zones bepaalt dus de omvang van de bevoegdheid van de staten om een bescherming te organiseren en af te dwingen.

Voor de binnenwateren, namelijk stromen, rivieren, havens, kanalen en meren, is er geen probleem. Die vallen volledig onder de Vlaamse bevoegdheid. Eventuele vondsten vallen dan ook onder de bepalingen van het archeologiedecreet. Als Vlaamse overheid kunnen we in dat verband voldoende garanties inbouwen en maatregelen nemen. Tijdens de onderhandelingen over de verdieping van de Westerschelde werd op mijn initiatief bijvoorbeeld ook de nodige aandacht voor het archeologisch erfgoed onder water in de overeenkomsten ingebouwd.

Voor de kust is de situatie anders en is er sprake van zes zones. De afbakening van die zones gebeurt vanaf de laagwaterlijn, ook wel de basislijn genoemd. Eigenlijk is de laagwaterlijn de grens voor de bevoegdheidsverdeling tussen het Vlaamse Gewest en de federale overheid. In de federale regering heeft minister Landuyt de bevoegdheid over de Noordzee.

De eerste zone is die landwaarts vanaf de laagwaterlijn, met andere woorden het strand en de duinenzone. Hiervoor is het Vlaamse Gewest exclusief bevoegd. Zeewaarts vanaf de laagwaterlijn is de federale overheid bevoegd. Vanaf de laagwaterlijn is de zee nog eens in verschillende zones verdeeld. Die indeling bepaalt niet alleen de oppervlakte van de verschillende zones, maar koppelt er ook de bevoegdheden van de staat in kwestie aan. De tweede zone – dat is dus de eerste vanaf de laagwaterlijn – is de

territoriale zee of de twaalfmijlszone. Binnen deze zone heeft de Belgische staat een onbeperkte soevereiniteit en een exclusieve wetgevende bevoegdheid.

Vervolgens is er de aansluitende zone van 12 tot 24 zeemijl, waarin België preventieve en repressieve controlebevoegdheden heeft. In het Zeerechtverdrag van de Verenigde Naties bepaalt artikel 303.2 dat de kuststaat speciale bevoegdheden heeft om de verwijdering van het onderwatererfgoed uit deze aansluitende zone te voorkomen en te bestraffen.

De vierde zone is het continentaal plat. Dat is de zone buiten de territoriale zee. België heeft een relatief beperkt continentaal plat. Hierin kunnen natuurlijke rijkdommen worden geëxploiteerd, maar over het onderwatererfgoed kan geen rechtsbevoegdheid worden opgeëist. Hetzelfde geldt overigens ook voor de vijfde en de zesde zone. De vijfde zone is de exclusieve economische zone. Die ligt buiten de territoriale zee tot op 200 zeemijl van de laagwaterlijn. De zesde zone is de volle zee.

Internationaal is de bescherming van het onderwatererfgoed duidelijk neergeschreven in het Zeerechtverdrag van de Verenigde Naties. In artikel 303.1 staat: 'Staten hebben de plicht in zee gevonden voorwerpen van archeologische of historische aard te beschermen en werken tot dit doel samen.' In artikel 303.3 staat echter ook dat deze bescherming geen aantasting van de rechten van aanwijsbare eigenaars, het bergingsrecht of andere regels van maritiem recht noch van wetten en gebruiken in verband met de culturele uitwisselingen mag inhouden.

Op basis van het Burgerlijk Wetboek, maar ook internationaal is er jurisdictie over het statuut van scheepswrakken. Opvallend daarbij is dat in ons land nog steeds het edict van keizer Karel V uit 1547 over zeevonden van kracht is. Vonden zijn verloren voorwerpen. Er is een duidelijk verschil met vondsten, waarnaar uitdrukkelijk is gezocht. Dit is de oudste reglementering die van toepassing is in België.

De uit de territoriale zee opgeviste of op het strand aangespoelde goederen moeten in principe bij de ontvanger van de Domeinen worden aangegeven. Indien de eigenaar zich niet binnen een termijn van een jaar aanmeldt, worden de goederen eigendom van de staat. Deze regel is recent nog toegepast, onder meer met betrekking tot de voorwerpen die tijdens de baggerwerken aan de Oostendse havenmond zijn bovengehaald. Het is duidelijk dat het hier vooral om het

eigendomsrecht gaat. Het edict houdt geen rekening met de archeologische waarde. Ik neem aan dat men daar in 1547 niet echt mee bezig was.

Veel moderne staten dienen claims in voor wrakken die tot instanties of organisaties uit hun eigen burgerlijk of militair verleden behoren. Voor militaire schepen blijft de staat van oorsprong in principe altijd eigenaar. Dit lijkt evident, maar er lopen nog steeds gecontesteerde claims van de Spaanse staat in verband met schepen van de Armada en van de Nederlandse staat in verband met schepen van de Verenigde Oost-Indische Compagnie. Als een dergelijk wrak tevoorschijn komt, eist de Nederlandse staat het op als een schip van de Verenigde Oost-Indische Compagnie. Deze regeling bestaat nog steeds.

Voor België is tevens de zogenaamde Wrakkenwet, de wet van 11 april 1989 houdende de goedkeuring en uitvoering van diverse internationale akten inzake de zeevaart, van toepassing. Deze wet bepaalt onder meer dat wrakken, wrakstukken en gezonken tuingen en voorwerpen door hun respectieve eigenaars moeten worden gelicht en uit het openbaar domein moeten worden verwijderd. De overheid kan in dit verband een termijn opleggen en aanduiden waar deze zaken heen moeten. Indien de eigenaar in gebreke blijft, kan de overheid ambtshalve optreden en het wrak of de wrakstukken in beslag nemen en laten verkopen. Hierbij is evenmin rekening gehouden met de archeologische waarde van bepaalde wrakken en of voorwerpen. Het gaat hier vooral om een economische aangelegenheid.

Voor vondsten op het strand gelden nog een aantal andere regelingen, zoals het Kustreglement of de Vlaamse reglementering met betrekking tot de concessies. De Vlaamse Gemeenschap beslist soeverein of op het strand terechtgekomen overblijfselen van vergane vaartuigen al dan niet worden geruimd. De Vlaamse Gemeenschap moet hierbij evenwel het archeologiedecreet in acht nemen.

Uit mijn uiteenzetting blijkt dat er met betrekking tot de bevoegdheidsverdeling tussen de federale en de Vlaamse overheid duidelijke spelregels zijn opgesteld. Om een aantal zaken nog beter op elkaar af te stemmen, hebben beide overheden op 5 oktober 2004 een samenwerkingsakkoord gesloten. Dit akkoord is door minister Vande Lanotte, toen minister van Noordzee, en mezelf ondertekend. Minister Vande Lanotte heeft die bevoegdheid ondertussen aan minister Landuyt overgedragen.

Ten gevolge van het samenwerkingsakkoord is het onderzoek naar de archeologische waarde gekoppeld aan het wetenschappelijk onderzoek naar de maritieme biodiversiteit die kenmerkend voor scheepswrakken is. Het samenwerkingsakkoord bepaalt tevens dat het Vlaamse Gewest binnen een termijn van achttien maanden een databank van het maritiem archeologisch erfgoed in de Noordzee tot stand moet brengen. De federale overheid moet haar verantwoordelijkheid ter zake ook opnemen en moet in het vergunningenbeleid aandacht schenken aan het archeologisch erfgoed. Het gaat hier vooral om vergunningen voor ontzandingen, ontgrindingen en het bouwen van windmolens. Het archeologisch erfgoed mag in geen geval worden vernietigd.

Nu ik deze korte inleiding achter de rug heb, kan ik gerust stellen dat het hier om een vrij complex dossier gaat. De Databank Maritiem Erfgoed is op 26 april 2006, binnen de door het samenwerkingsakkoord vooropgestelde termijn, officieel aan het publiek voorgesteld en kan sindsdien door iedereen on line worden geraadpleegd (www.maritieme-archeologie.be). Ik heb het deze ochtend nog eens geprobeerd, en het werkt.

De databank is in opdracht van het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed en in samenwerking met de provincie West-Vlaanderen, het Vlaams Instituut voor de Zee en de Vlaamse Hydrografie door het bedrijf Axis ontwikkeld. De databank bestaat uit verschillende onderdelen en brengt wrakken, structuren, artefacten, gebeurtenissen en andere bronnen, zoals foto's, in kaart. Om het draagvlak voor het maritiem erfgoed te vergroten, kan de website door iedereen vrij en gratis worden geraadpleegd. Enkel indien het gevaar voor plundering niet denkbeeldig is, wordt de correcte ligging van een nieuw gelokaliseerd wrak niet vrijgegeven. Voor alle andere wrakken zijn de coördinaten, lengte- en breedtegraden, op de website te vinden.

De website is zeer aantrekkelijk en wil mensen ertoe aanzetten om de voorwerpen die ze zelf hebben gevonden, te melden. Op die manier kan nog meer wetenschappelijke informatie voor iedereen beschikbaar worden gesteld. De mensen die iets melden, kunnen eigenaar van de gevonden voorwerpen blijven. Ze moeten het enkel melden, zodat onze diensten de informatie kunnen verwerken. De melding houdt een registratie in. Op enkele dagen tijd hebben zich al meer dan 110 mensen geregistreerd. Dit is een heuglijk feit. Er zijn al verschillende contacten met

vissers en duikers geweest. Zij willen de medewerkers van de cel Maritieme en Fluviale Archeologie van het VIOE kennis laten maken met hun vondsten. De nagestreefde interactie is tot stand gekomen. Naarmate deze databank bekender wordt en het draagvlak en het wederzijds vertrouwen groeien, zullen deze contacten toenemen. Door middel van workshops voor duikers, studiedagen en tentoonstellingen van gevonden voorwerpen willen we de mensen overtuigen om mee te werken en het draagvlak verder uit te bouwen.

Het VIOE wil op korte termijn trouwens ook informatie over het erfgoed uit en rond de binnenwateren in de databank verwerken. Ik denk in dit verband aan de resten van de Romeinse boot of van de Vikingsnek die we te Dendermonde hebben gevonden. We moeten de mogelijkheid onderzoeken om wederzijds informatie toe te voegen.

Een inventaris van het archeologisch erfgoed is per definitie altijd onvolledig. Dat is net de charme van een dergelijke inventaris. Zelfs met de modernste onderzoekstechnieken zijn we niet in staat om alles wat op of onder de zeebodem ligt in kaart te brengen. Soms toont onderzoek aan dat er iets ligt, maar kan het object niet meer worden geïdentificeerd. In die gevallen weten we dat er iets is, maar we kennen de juiste betekenis ervan niet.

Op dit ogenblik omvat de inventaris 272 scheepswrakken, 5 vliegtuigwrakken, 11 andere wrakken, zoals boeien en tanks, 37 maritieme structuren, zoals verdwenen haveninfrastructuur of vuurtorens en 38 maritieme artefacten, individuele objecten zoals munten, munitie en gebruiksvoorwerpen. Bovendien zijn 37 maritieme gebeurtenissen aan de hand van geschreven documenten in kaart gebracht. Het gaat in dit geval vaak om voor onze kust vergane schepen van de Verenigde Oost-Indische Compagnie waarvan de concrete vindplaats nog niet bekend is. De databank omvat tevens 145 foto's, 105 bibliografische referenties en honderden andere referenties.

De website is zeker de moeite van het bezoeken waard. De beschikbare informatie over elk object is zo uitgebreid mogelijk weergegeven. We proberen van elk scheepswrak de precieze ligging, de bewaringstoestand en de gedane vondsten te geven. Indien foto's beschikbaar zijn, worden deze ook gepubliceerd.

Naast deze online beschikbare lijst, beschikt het VIOE over een lijst van 600 meldingen die nog moe-

ten worden onderzocht. Deze informatie moet nog worden gefilterd en de relevantie moet nog worden nagegaan. Er moet dan ook nog heel wat werk worden verricht. Het valt te verwachten dat nog honderden bijkomende gegevens aan de databank zullen worden toegevoegd. Hoe groter de databank, hoe meer mensen zich aangesproken zullen voelen om zelf gegevens toe te voegen. Op die manier zullen we onze kennis op termijn verder kunnen uitbouwen. De gegevens variëren van de resten van enkele honderdduizenden jaren oude prehistorische dieren, zoals mammoeten, tot de resten van een recent neergestorte en gelukkig ondertussen reeds geborgen helikopter van de Belgische marine. Bovendien is alle informatie ook in het Engels, het Frans en het Duits beschikbaar. Dit kan de internationale uitstraling en de uitwisseling van de informatie enkel ten goede komen.

Dit zou in feite een tip voor de Vlaamse gemeentebesturen kunnen zijn. Ze zouden deze informatie online ter beschikking kunnen stellen van de toeristen die ze deze zomer verwachten.

We moeten bescherming in deze context natuurlijk anders interpreteren dan de normale betekenis die in deze commissie aan deze term wordt gegeven. De Vlaamse overheid is niet bevoegd om het onderwatererfgoed op dezelfde manier als onze monumenten, landschappen of archeologische monumenten te beschermen. De bescherming van het onderwatererfgoed is een bevoegdheid van de federale overheid. Vorig jaar heeft het federale parlement de wet tot bescherming van het mariene milieu goedgekeurd. Sindsdien kan de federale regering door middel van een KB wrakken met een belangrijke archeologische waarde op basis van hun mariene waarde beschermen. Die bescherming maakt het mogelijk om maatregelen te nemen of op te leggen die het wijzigen van de biotoop of het verdwijnen van delen van diezelfde biotoop tegengaan. Op dit ogenblik zijn nog geen wrakken voor bescherming geselecteerd. Minister Landuyt kan hierover altijd eens worden onderzocht. Het VIOE heeft op basis van de beschikbare inventarisatiegegevens een eerste selectie gemaakt. Er is in dit verband uiteraard nog veel werk aan de winkel. Slechts na voldoende onderzoek kan een definitieve selectie tot stand komen.

Het streefdoel is en blijft van elk type en van elke tijdsperiode het meest representatieve exemplaar te beschermen. Ik denk in dit verband onder meer aan de verschillende plaatsen waar resten van Duitse

U-boten terug te vinden zijn. Bijkomend onderzoek moet uitwijzen welke resten het best kunnen worden bewaard en als onroerend erfgoed kunnen worden beschermd.

Op 20 juni 2006 zal een studiedag met de titel 'Wrakmanschap of eeuwig verloren' plaatsvinden. Tijdens die studiedag zal worden uiteengezet waarom en hoe wrakken kunnen worden beschermd. Alle betrokken federale en Vlaamse instellingen en diensten zullen hierbij worden betrokken en zullen hier informatie en ervaringen uitwisselen. Ook die dag zullen we een en al aandacht zijn voor de bescherming van ons onderwatererfgoed.

De voorzitter: De heer Huybrechts heeft het woord.

De heer Pieter Huybrechts: Ik dank de minister voor de leerrijke uiteenzetting over keizer Karel en over de zes zones die de zee rijk is. Ik ben ervan overtuigd dat de bescherming van ons maritiem erfgoed in de Noordzee in goede handen is.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Stefaan Sintobin tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over het minimale engagement van de Vlaamse overheid met betrekking tot de sensibilisatie inzake oorlogserfgoed in de Westhoek en het op de lange baan schuiven van beschermende maatregelen

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

De heer Stefaan Sintobin: Mijnheer de voorzitter, deze vraag om uitleg is eigenlijk een vervolg op een vraag om uitleg die ik op 14 april 2005 heb gesteld over het inventarisatieproject dat in november 2002 van start is gegaan en dat onlangs is beëindigd. Het doel van het project is de minister ongetwijfeld bekend. Het project is een samenwerkingsverband tussen de provincie West-Vlaanderen en de Vlaamse Gemeenschap.

Momenteel heerst in de provincie West-Vlaanderen, en meer bepaald bij de bestendige deputatie, wat ongenoegen over de blijkbaar gewijzigde houding van het Vlaamse Gewest. Het inventarisatieproject is op 15 maart 2005 afgerond. Een rapport schetst een

duidelijk beeld van de mogelijkheden om dit erfgoed te beschermen en te beheren.

De mogelijke beleidsmaatregelen situeren zich volgens de minister op gewestelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau. De minister heeft in 2005 verklaard dat zijn administratie zou nagaan welke beschermende maatregelen zich opdrongen en wie in dit verband het initiatief moest nemen.

In april 2005 was u al wat voorzichtiger. Enerzijds was u zich ervan bewust dat de Westhoek een bijzonder gebied is, dat iets van bijna wereldniveau uitstraalt, maar anderzijds zou een rechtlijnige bescherming, zonder enige aandacht voor andere ontwikkelingen en toekomstperspectieven, getuigen van een enggeestige en ongenueanceerde maatschappelijke visie. Deze voorzichtigheid heeft nu blijkbaar gezorgd voor een ernstig meningsverschil met de bestendige deputatie van West-Vlaanderen.

Mijnheer de minister, op 13 april 2006 drukte de bestendige deputatie van West-Vlaanderen haar bezorgdheid uit over het sensibilisatieproject aangaande het oorlogserfgoed in de Westhoek. In West-Vlaanderen vreest men dat de afspraken die op uw kabinet werden gemaakt tussen het provinciebestuur en de Vlaamse overheid, slechts gedeeltelijk zullen worden nagekomen en dat de sensibilisatie met betrekking tot het oorlogserfgoed tot een minimum wordt gereduceerd. De bestendige deputatie dringt er tevens op aan dat, gezien de bijzondere waarde van het oorlogserfgoed in de Westhoek, beschermende maatregelen niet op de lange baan worden geschoven.

Mijnheer de minister, vorig jaar werd tijdens diverse werk- en overlegvergaderingen op uw kabinet afgesproken dat het project zou worden gecontinueerd en dat de Vlaamse Gemeenschap zou instaan voor het loon van één persoon gedurende 1 jaar. De inhoudelijke taakopdracht betrof het ontsluiten van het inventarisatiewerk via een publicatie, het ontsluiten van de database via een themawebstek bij de koepelwebstek van Monumenten en Landschappen, de opmaak van beschermingsdossiers, de sensibilisatie met betrekking tot het oorlogserfgoed naar particulieren en overheden en de redactie van een vademecum over omgaan met het oorlogserfgoed. Op basis van deze afspraken werd het contract van de medewerkster op 1 oktober 2005 met een jaar verlengd.

Op 15 februari 2006 organiseerde het provinciebestuur een persconferentie, waarop bleek dat het kabi-

net blijkbaar al enige afstand had genomen van het project. Op 9 maart 2006 kregen de medewerkers van de provincie tijdens een overlegvergadering in Brussel te horen dat de inventarisatie van het oorlogserfgoed in de Westhoek hoe dan ook in het globale Vlaamse beleidsinstrumentarium moet passen en dat het thema Wereldoorlog I niet enkel de Westhoek aanbelangt, maar voor heel Vlaanderen geldt en zelfs in een internationale context moet worden bekeken. Bovendien wil men het oorlogserfgoed op Vlaams niveau samen bekijken met zaken als wederopbouwarchitectuur, militaire architectuur en grensarchitectuur.

Eind maart 2006 kregen de provinciale medewerkers te horen dat van het geplande budget van 40.000 euro bij het Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed uiteindelijk maar 25.000 euro kan worden vrijgegeven voor het in de taakomschrijving dominerende deel inzake sensibilisatie. Hierbij wordt het idee van een infopakket voor erfgoedconsulenten, overheden, particulieren en vrijwilligers verlaten.

Mijnheer de minister, is er sprake van een misvatting door de provincie West-Vlaanderen? Zijn er meningsverschillen over dit project? Waarom komt u terug op eerder aangegane engagementen met betrekking tot de financiering van de tweede, sensibiliserende fase van het project met betrekking tot het oorlogserfgoed in de Westhoek?

Hoe reageert u op de aantijging dat beschermende maatregelen voor het oorlogserfgoed in de Westhoek op de lange baan worden geschoven? Bent u van oordeel dat het oorlogserfgoed in de Westhoek tot hetzelfde thema behoort als wederopbouwarchitectuur en militaire architectuur en dat Wereldoorlog I geen uniek karakter heeft, in vergelijking met het oorlogserfgoed elders in Vlaanderen?

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Mijnheer de voorzitter, collega's, het thema oorlogserfgoed – en meer in het bijzonder de relictten van de Eerste Wereldoorlog – is, zelfs als alleen de Westhoek wordt bestudeerd, erg ruim te interpreteren. Het kan gaan om zowel archeologisch, monumentaal, landschappelijk als roerend erfgoed en betrekking hebben op militaire infrastructuur, slagvelden, kerkhoven, gedenktekens, wederopbouwarchitectuur enzovoort. De jarenlange concentratie van oorlogsactiviteiten in de Westhoek maakt dat het gebied inderdaad rijker is aan relictten dan andere

plaatsen in Vlaanderen, maar dat mag de vraag naar een globale, doordachte aanpak niet ontzenuwen.

Een degelijke globale aanpak vergt een duidelijk zicht op het werkterrein en meer bepaald op de verschillende erfgoedvormen in het gebied en op de specifieke behoudseisen die deze erfgoedsoorten elk op zich stellen. Het vereist dat gedegen, samenhangende beleidskeuzes worden gemaakt op basis van de verzamelde gegevens.

De Eerste Wereldoorlog was een ‘Groote Oorlog’, met verschillende facetten, verschillende hoofdstukken en een internationale dimensie. Voor een gedegen beleid is dat grote verhaal een essentieel kader. Het verhaal van de Westhoek kan niet worden verteld zonder de oorlog in Vlaanderen, Wallonië en onze buurlanden mee in ogenschouw te nemen. Alleen al binnen de grenzen van Vlaanderen is de Eerste Wereldoorlog niet alleen In Flanders Fields, maar evenzeer de slag der Zilveren Helmen in Halen, de traumatische brandschatting van Leuven, de kustverdediging, de duikbotenoorlog, de discussie over de wederopbouw van Ieper enzovoort. Het project ‘Oorlog en Vrede in de Westhoek’ is met andere woorden een puzzelstuk van een veel groter verhaal. Het is een belangrijk puzzelstuk, maar een deel van het geheel. Vooraleer we beleidsconclusies trekken, moeten we een visie hebben op het geheel.

Mijnheer Sintobin, het Vlaamse Gewest heeft zich in november 2002 geëngageerd om, samen met de provincie West-Vlaanderen, een inventarisproject te subsidiëren met betrekking tot oorlogsrelicten in de Westhoek. Het totale aandeel van het Vlaamse Gewest in dit project bedroeg 180.000 euro, het aandeel van de provincie 38.000 euro. De inventaris werd in juni 2005 inhoudelijk afgerond en momenteel worden ook de laatste betalingen verricht, waardoor kan worden gesteld dat alle aangegane engagementen volledig en tijdig werden nagekomen.

Er is, aansluitend op de afronding van de inventaris, inderdaad afgesproken om een sensibilisatieproject te enten op de beschikbare inventarisgegevens. Dat engagement tussen het Vlaamse Gewest en de provincie West-Vlaanderen is nog niet vertaald in een formeel, door beide partijen ondertekend, contract. De mondelinge afspraken die in 2005 werden gemaakt, zetten slechts de krijtlijnen uit waarbinnen een sensibilisatieopdracht zou kunnen worden uitgewerkt. Er moet met andere woorden nog concreet en in detail worden besproken welke eindproducten beide

partijen verwachten, op welke manier deze kunnen worden gerealiseerd en welke mensen, middelen en timing hiervoor beschikbaar en noodzakelijk zijn.

Als we spreken over een financieel engagement, is het noodzakelijk dat we vooraf duidelijk weten waaraan we de middelen zullen besteden en of de partijen ook daadwerkelijk nood hebben aan de geleverde eindproducten. Daartoe was het ook noodzakelijk om de inventaris, waarvan het eindresultaat pas eind februari 2006 werd overgemaakt, grondig te bestuderen.

Ik denk dat sensibilisatie drie aspecten heeft: gegevens ontsluiten, informatie verstrekken en beleidsmatige initiatieven nemen. Deze drie aspecten zitten ook vervat in de taakopdracht.

De opdracht omvat het ontsluiten van het inventarisatiewerk via een publicatie, het ontsluiten van de database via een themawebsite bij de koepelsite van de afdeling Monumenten en Landschappen, de opmaak van beschermingsdossiers zodra de lijst principieel is goedgekeurd, de sensibilisatie in verband met het oorlogserfgoed naar particulieren en overheden en de redactie van een vademecum over de omgang met het oorlogserfgoed.

Deze taakopdracht is uitgebreid besproken in het licht van een contract. Voor de publicatie, de themawebsite en de redactie van een vademecum is er geen discussie. Er blijft wel discussie over de sensibilisatie, waarvoor, ondanks herhaaldelijk aandringen op verduidelijking, de doelstelling bijzonder vaag blijft en overlapt met andere punten.

Voor de beschermingsdossiers en de sensibilisatie blijven we een beetje zoeken en tasten. Het is mijn bedoeling de knoop door te hakken, maar vanzelfsprekend is hiervoor ook een input vanuit West-Vlaanderen nodig. Mijn jongste schrijven aan de provinciegouverneur dateert van 28 april 2006. Het is een uitgestoken hand naar de bestendige deputatie, want ik geloof in de waarde van sensibilisatie met betrekking tot ons oorlogserfgoed. Maar eerst moeten we wel de facts and figures op papier zetten en bepalen hoe we ons zullen richten naar particulieren. Gaan we PPS-formules organiseren? Zijn er drukkerijen geïnteresseerd? Het product is heel omvattend. Een boek en een websiteapplicatie zijn duidelijk, maar wat doen we nog? Wij hebben aan de bestendige deputatie gevraagd om een duidelijke visie te geven, zodat wij daar een reactie op kunnen

geven. Vanzelfsprekend hangt daar een prijskaartje aan vast, waar uiteraard ook politieke besluiten over genomen moeten worden.

Het inventarisatieproject ‘Oorlog en Vrede in de Westhoek’ was een detailopdracht. Het ging om het systematisch in kaart brengen van relictten uit de Eerste Wereldoorlog in de Vlaamse frontstreek. De gerealiseerde databank omvat een overzicht van de nog zichtbare boven- en ondergrondse restanten van slagveldinfrastructuur, de zichtbare sporen van krijgsverrichtingen, de bestaande begraafplaatsen en gedenktekens. Deze relictten worden gelokaliseerd, beschreven en bouwhistorisch en -fysisch gekarakteriseerd. Aan de kwaliteit van het overzicht, binnen de welomlijnde thematiek van de opgesomde erfgoedtypes, valt absoluut niet te twijfelen.

Met de databank wordt echter geen volledig beeld gegeven van de sporen die de Eerste Wereldoorlog heeft nagelaten in de frontstreek, maar het is in ieder geval een enorme stap vooruit. Het rijke archeologische aspect, dat nog geregeld het nieuws haalt en voor de nodige emoties zorgt, wordt bijvoorbeeld niet in aanmerking genomen. Ook het aspect wederopbouw wordt amper aangeraakt. Nochtans is de wederopbouw een direct gevolg van de verwoestingen tijdens de oorlog en zijn de heropgebouwde steden en stadswijken levende getuigen van de afweging die is gemaakt tussen het uitwissen van de sporen van de wereldbrand en de drang om er blijvend getuigenis over af te leggen.

De inventaris ‘Oorlog en Vrede in de Westhoek’ schetst met andere woorden geen volledig beeld van het thema. Dat wil niet zeggen dat de verstrekte informatie niet kan worden ontsloten. Het boek, waarvan ook sprake is in het contract tussen het Vlaamse Gewest en de provincie West-Vlaanderen en dat zal worden gerealiseerd in samenwerking met het Ieperse museum In Flanders Fields en uitgeverij Lannoo, blijft ideaal om op korte termijn een breed geïnteresseerd publiek te bereiken. Het is echter ook van belang dat de verzamelde gegevens kunnen worden gebruikt voor breder wetenschappelijk onderzoek en voor het voeren van een beleid. Daarom is het cruciaal dat de inventaris wordt verbonden met een grote en bij voorkeur digitale databank.

Het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed, kortweg VIOE, dat voor het Vlaamse Gewest de wetenschappelijke aspecten van de zorg voor onroerend erfgoed coördineert, ontwikkelt en ontsluit nu

al verschillende inventarisdatabanken met betrekking tot bouwkundig, landschappelijk en archeologisch erfgoed. Ik had het hier ook al over in verband met de vraag over de VIOE-databank maritiem archeologisch erfgoed.

Alle VIOE-databanken hebben als ambitie alle onroerend erfgoed in kaart te brengen, informatie te vergaren en te ontsluiten, zowel voor een breed publiek als voor specialisten. Het VIOE vergaart deze informatie door eigen onderzoek en vooral ook door samenwerking met de meest uiteenlopende partners. Dit past in de beleidslijn om zo veel mogelijk gebruik te maken van de aanwezige capaciteiten op het terrein en om de krachten te bundelen.

In dit licht is de eis gesteld om de inventaris ‘Oorlog en Vrede in de Westhoek’ af te stemmen op de integratie in de grote VIOE-databank, die wordt ontsloten via het internet, eerder dan opnieuw een particulier initiatief te ontwikkelen. Door de link met de VIOE-databank wordt het ook gemakkelijker om alle oorlogsverwante informatie te coördineren. In de inventaris van bouwkundig erfgoed is bijvoorbeeld ook wederopbouwarchitectuur opgenomen. Ook daarmee proberen we linken te leggen en interactie tot stand te brengen.

Een van de impliciete doelstellingen van het inventarisproject ‘Oorlog en Vrede in de Westhoek’ was het leveren van een degelijke basis voor een verantwoord beschermingsbeleid. Het voor het project aangezochte inventaristeam heeft in dit licht alvast een lijst gemaakt van het reeds beschermde fronterfgoed – in sommige gemeenten al meer dan 10 percent van het patrimonium – en van een selectie van de volgens hen nog bijkomende beschermingswaardige items. Deze lijst zal ter goedkeuring worden voorgelegd en zal naderhand worden vertaald in een reeks nieuwe beschermingsdossiers.

Het is op termijn uiteraard de bedoeling om onder bepaalde voorwaarden effectief tot bescherming over te gaan. Voor een erkenning van de frontstreek als werelderfgoed, wat effectief wordt geambieerd, is maximale nationale bescherming trouwens een voorwaarde.

Voor het beschermen is een globaal referentiekader noodzakelijk. De Eerste Wereldoorlog moet immers in al zijn facetten worden benaderd. Alle soorten relictten moeten in aanmerking worden genomen en de samenhang tussen deze relictten moet worden

bekeken, ook in het licht van een globale beheers- en ontsluitingsvisie.

Alleen op basis van een globaal overzicht kan worden bepaald waar beschermen effectief de moeite loont. Opnieuw stel ik vast dat de inventaris 'Oorlog en Vrede in de Westhoek' wel een interessante component aanreikt, maar zeker geen volledig referentiekader biedt. Na 92 jaar is er dus een enorme stap voorwaarts gezet. Het komt er nu op aan om de selectie in dat globaler referentiekader te projecteren.

Los daarvan blijft nog de vraag welk beschermingsstatuut aangewezen is. Naast monumenten kunnen er in Vlaanderen immers ook stads- en dorpsgezichten, landschappen, archeologische monumenten en archeologische sites worden beschermd.

Alleen al in de Westhoek is er sprake van een concentratie van uiteenlopende relicten die in onderlinge samenhang elkaars verhaal vertellen, versterken en aanvullen. Geen enkele van de eerder opgesomde beschermingsstatuten kan deze totaliteit helemaal dekken, laat staan daarbij rekening houden met de specificiteit van elk onroerend erfgoed, en in een dynamische verhouding staan tot andere ruimtebehoefte. We zitten dus in een moeilijke positie.

Het enige beschermingsstatuut dat op dit ogenblik het onroerend erfgoed in zijn globaliteit benadert en maximaal is afgestemd op het instrumentarium van de ruimtelijke planning is het statuut van erfgoedlandschap. Dat is er gekomen op het einde van de vorige legislatuur.

Erfgoedlandschappen worden erkend in de context van de opmaak van bijzondere plannen van aanleg of ruimtelijke uitvoeringsplannen. Ze zijn gebaseerd op de Landschapsatlas, de inventaris waarin al het landschappelijke erfgoed wordt opgesomd en waarin ankerplaatsen zijn afgebakend als zones met een bijzonder hoge erfgoedconcentratie. Erfgoed wordt daarbij ruim geïnterpreteerd, namelijk van landschap in de enge zin van het woord tot dorpskernen en archeologische sites.

De procedure voor de erkenning van erfgoedlandschappen voorziet in de officiële aanduiding van een ankerplaats door de Vlaamse Regering. Daarbij worden de landschapswaarden en landschapskenmerken opgesomd die tot deze erkenning aanleiding hebben gegeven en die kunnen worden vertaald in specifieke voorschriften. De aangeduide ankerplaatsen, de

landschapswaarden en -kenmerken en de voorschriften moeten mee in aanmerking worden genomen bij de opmaak van een bijzonder plan van aanleg of van een ruimtelijk uitvoeringsplan waarbinnen de aangeduide ankerplaats als erfgoedlandschap wordt afgebakend. We hebben tijdens de vorige legislatuur bijna 2 jaar gediscussieerd over een afzonderlijk decreet voor erfgoedlandschappen. We hebben uiteindelijk gezegd dat we ze vanuit de Vlaamse Regering zouden aanduiden. Op het ogenblik dat er een planningsinitiatief wordt genomen, moeten die daarin worden opgenomen en verankerd. Dat moet de aantasting ervan voorkomen.

De vraag is echter of het statuut van erfgoedlandschap grootschalig op de Westhoek kan worden toegepast. De mogelijkheden moeten dus degelijk worden onderzocht, zodat voor het oorlogserfgoed de meest geschikte oplossing kan worden gevonden, namelijk een soort erfgoedlandschap of een reeks individuele beschermingen van monumentale, landschappelijke of archeologische aard of een combinatie van beide. De potentiële erkenning van de Westhoek als werelderfgoed moet daarbij zeker van in het begin mee in aanmerking worden genomen.

Het dossier 'Le Westhoek, lieu de mémoire et monuments de la Grande Guerre' is ondertussen al opgenomen in de tentatieve werelderfgoedlijst waarin alle potentiële werelderfgoedkandidaten worden opgesomd in afwachting van een degelijk gestoffeerd dossier en de behandeling door het werelderfgoedcomité, dat over de erkenning beslist. De dossieromschrijving, waarbij de Westhoek als geheel wordt vernoemd, onderstreept hoezeer het aangewezen is om het erfgoed globaal te benaderen.

Met betrekking tot het werelderfgoeddossier is het ook belangrijk om opnieuw het internationale karakter van de Eerste Wereldoorlog te benadrukken. De westelijke frontlijn is een van de meest representatieve getuigen van het collectieve verleden van een heel aantal Europese landen. Zo liep de 'ijzeren draad', die de grens tussen België en het neutrale Nederland markeerde, langs de Vlaamse kust met posten als Walraversijde, door de Westhoek en door Noord-Frankrijk tot Zwitserland.

De frontlijn moet dan ook terecht worden beschouwd als een internationaal monument. Het is dan ook niet meer dan logisch dat er een beleid wordt ontplooid voor de frontlinie als geheel.

Dat impliceert dat de nadruk niet zozeer wordt gelegd op individuele relictten, maar vooral op hun onderlinge samenhang, en dat de verschillende landen die de frontlijn met elkaar delen, ook effectief hun beleid met betrekking tot dat monument op elkaar afstemmen. De Vlaamse Regering heeft beslist om de gouverneur van West-Vlaanderen als bijzondere opdrachthouder aan te stellen in de context van de bilaterale contacten met Frankrijk. De afdeling Ruimtelijke Planning heeft al verschillende keren een beroep op hem gedaan.

Deze internationale dimensie is het topargument bij uitstek om een reële kans te hebben om de frontlijn als werelderfgoed te laten erkennen. Unesco, dat de werelderfgoedlijst mondiaal wil maken en minder Europees, dringt er in Europa trouwens steeds meer op aan om transnationale dossiers in te dienen. Met betrekking tot de frontlijn is internationale afstemming daarbij des te belangrijker, omdat voor de erkenning sinds kort ook een globaal beheersplan moet kunnen worden voorgelegd voor de site.

Internationale samenwerking biedt daarbij het voordeel dat er kan worden geput uit de ervaringen in andere landen en dat er eventueel zelfs kan worden aangeknoopt bij bestaande initiatieven. Met betrekking tot het erfgoed van de Eerste Wereldoorlog is er geen beter voorbeeld te geven dan de Franse ontsluiting van de Somme-vallei met informatiepunten, musea en bewegwijzerde erfgoedroutes die memorialen aandoen, maar ook kerkhoven, slagveldrestanten of wederopbouwsteden. Daar kunnen we ook nog wat wijsheid gaan halen.

Ik vat alles nog eens samen. De beschermende maatregelen voor het oorlogserfgoed in de Westhoek worden zeker niet op de lange baan geschoven. De administratie en VIOE volgen de evoluties op de voet. Het is zeker de bedoeling om tot bijkomende Vlaamse beschermingen over te gaan. Het enige wat ons op dit ogenblik nog wat tegenhoudt, is dat de selectie moet worden geplaatst in een globale visie op ons erfgoed. Eens die visie er is, kunnen we keuzes maken.

Het heeft dus weinig zin om nu een geïsoleerd initiatief te nemen. Ik pleit voor een globale aanpak waarin bepaalde elementen naar voren worden geschoven, namelijk het opstellen van een overzichtsinventaris van alle Vlaamse relictten uit de Eerste Wereldoorlog, het in kaart brengen van de Waalse, Franse en Nederlandse initiatieven, het plegen van internationaal overleg en het ontwikkelen van een

aangepaste beschermingsstrategie waarbij echt wordt afgewogen voor welk instrument we zullen kiezen. Ik voel zelf veel voor de derde piste waarbij een combinatie wordt gemaakt van erfgoedlandschap en beschermingen ad hoc.

De naderende honderdste verjaardag van het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog is de ideale aanleiding om werk te maken van deze globale aanpak. Ik heb de afdeling Monumenten en Landschappen en het VIOE dan ook de opdracht gegeven om een project op te starten en uit te werken dat in 2014 moet kunnen landen met een doordachte bescherming en ontsluiting van de Vlaamse restanten van de Eerste Wereldoorlog. We hebben dus nog 7 jaar de tijd. Er is nog veel werk aan de winkel, maar 2014 zou de einddatum moeten zijn.

Dit betekent niet dat we de zaken op hun beloop laten. Ik heb mijn administratie de opdracht gegeven een lijst te maken van eventueel bedreigde sites en gepaste maatregelen te nemen zoals beschermingsbesluiten of andere voorlopige maatregelen. Ruimtelijke Ordening beschikt over heel wat macht en invloed.

We gaan door. Het sensibiliseringsproject zal in het licht van deze krijtlijnen worden geïnterpreteerd. We willen een samenwerkingscontract sluiten dat in de publicatie van een boek, in de integratie van de databank in de databank van het VIOE en in een samenwerking met betrekking tot het vademecum voorziet. We willen dit zo spoedig mogelijk afronden. De liefde moet echter langs twee kanten komen. Ik kijk dan ook uit naar een reactie op mijn schrijven van 28 april 2006.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

De heer Stefaan Sintobin: Ik dank de minister voor zijn zoals steeds omstandig antwoord. Uit dat antwoord blijkt in elk geval duidelijk dat de visie van de provincie West-Vlaanderen niet echt met de visie van de Vlaamse overheid overeenkomt. Dat is het minste wat we kunnen zeggen. Het dreigt natuurlijk een spelletje pingpong te worden. Het provinciebestuur vindt dat de minister zijn eerder engagement terugschroeft. De minister vindt dat het provinciebestuur zijn verantwoordelijkheid ten aanzien van het sensibiliseringsproject niet opneemt.

Minister Dirk Van Mechelen: Ik heb enkel gezegd dat we om verduidelijking hebben gevraagd. Het contract omvat vijf punten. Over twee punten wordt nog

gedebatteerd. Het is een spel tussen twee partners. Bovendien zijn er heel wat centen mee gemoeid. In het verleden hebben we cash op tafel gelegd. Dit is geen contradictie. De onderhandelingen lopen. Beide partijen onderhandelen tot een goed akkoord kan worden afgesloten. Een goed akkoord is een akkoord waarin beide partners zich kunnen vinden. Zover zijn we momenteel nog niet.

De heer Stefaan Sintobin: Dat is precies wat ik bedoel. Het provinciebestuur is van mening dat de minister zijn engagement niet nakomt. De minister verklaart dat het provinciebestuur niet op zijn brieven reageert. Het wringt allemaal wat. Ik heb volgende week een uitgelezen kans om langs een geëigend kanaal wat druk uit te oefenen. Volgende week wordt het inventarisatieproject immers officieel aan het brede publiek voorgesteld.

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Ik wil niet aan een politiek spel deelnemen. Ik wil hier voor alle duidelijkheid aan toevoegen dat het inventarisatieproject een prachtige realisatie is. Het zou jammer zijn indien we geen verdere stappen zouden kunnen zetten. We moeten dit als een deel van een groter geheel zien. We moeten dit in zijn internationale context zien. Ons ultiem streven is nog steeds om dit erfgoed tegen 2014 door Unesco als werelderfgoed te laten erkennen. Indien we hierin zouden slagen, zou dit een mijlpaal zijn.

De huidige discussie gaat over de materiële aspecten. Dit maakt deel uit van de onderhandelingen. Ik heb hierover letterlijk het volgende geschreven: ‘Tot nader order en ondanks herhaaldelijk aandringen werden ons geen andere initiatieven of producten voorgesteld die inhoudelijk, organisatorisch en financieel voldoende concreet zijn uitgewerkt en waartoe in functie van het specifieke thema nog fundamenteel onderzoek of bijzondere onderzoeksexpertise vereist is.’

Er wordt momenteel onderhandeld. Ik ervaar dit niet als een schande. Ik vind niet dat we de bal naar elkaar toespelen. We moeten hieruit raken. Ik ben ervan overtuigd dat dit zal lukken. We moeten een oplossing vinden waarin we ons kunnen vinden. De Vlaamse administratie, in het bijzonder het VIOE, moet de bredere scope en de wetenschappelijke invalshoek blijven bewaken.

In de provincie West-Vlaanderen heeft deze aangelegenheid een meer toeristisch karakter. De Vlaamse overheid bekijkt dit erfgoed meer vanuit een wetenschappelijke, academische invalshoek. We proberen alles in elk geval in een ruimere context te plaatsen. Dit betekent niet dat ik afbreuk wil doen aan de intenties van de provincie West-Vlaanderen. Het een doet geen afbreuk aan het andere. Iedere stap die we kunnen zetten, is een stap vooruit. We moeten de krachten op het terrein bundelen. Dit gaat niet altijd even gemakkelijk.

De voorzitter: Het incident is gesloten.
